

53/2 หมู่ 7 ต.สันปูเลย อ.ดอยสะเก็ด จ.เชียงใหม่ 50220 โทร. 08 9997 8146

www.luckydogs.info

อีเมล : lucky4paws@yahoo.com

การฝึกสอนคำสั่งพื้นฐาน

วิธีฝึกสอนแบบให้รางวัล-วิธีการสอนที่เป็นมิตรต่อสุนัข

ในการสอนคำสั่งพื้นฐานนั้น เราจะใช้วิธีการที่เป็นมิตรต่อสุนัข คือวิธีการฝึกสอนแบบให้รางวัล โดยหลักการคือเมื่อสุนัขทำพฤติกรรมตามที่เราต้องการ ก็ให้รางวัลตอบแทน แต่ถ้ามันทำพฤติกรรมที่เราไม่ต้องการ ก็ไม่ให้ความสนใจ

ข้อดีของการฝึกสอนโดยใช้วิธีนี้คือ

1. สุนัขจะเข้าใจได้อย่างตรงไปตรงมาว่าเราต้องการอะไร
2. สุนัขจะมีความเครียดน้อยกว่า และสามารถเรียนรู้ได้เร็ว
3. สุนัขจะเรียนรู้ว่าช่วงเวลาการฝึกเป็นช่วงเวลาสนุกสนาน
4. ทำให้ได้สุนัขที่มีความสุข มีความเชื่อมั่น รวมทั้งมีความกระตือรือร้นในการเชื่อฟังเจ้าของ แม้จะไม่ได้อยู่ในช่วงการฝึกหรือไม่มีสายจูง

กฎเกณฑ์ทั่วไปก่อนเริ่มฝึกคำสั่งพื้นฐาน

1. ต้องให้สุนัขมีความสนใจก่อนที่จะออกคำสั่ง พื้นฐานที่สำคัญที่สุดในการฝึกการเชื่อฟังก็คือ ต้องให้สุนัขมีความสนใจผู้ฝึกให้มากที่สุด ถ้าสุนัขไม่สนใจก็ไม่สามารถทำให้มันเชื่อฟังได้
2. ใช้น้ำเสียงที่นุ่มนวลแต่หนักแน่น หูของสุนัขนั้นรับรู้ได้ถึงความนุษย์หลายเท่า ดังนั้นถ้าเราออกคำสั่งโดยการตะโกน สุนัขจะคิดว่าเราไม่พอใจอย่างมาก ส่งผลให้มันตอบสนองต่อคำสั่งนั้นช้าลงหรือยิ่งกว่านั้นอาจจะทำให้สุนัขกลัวได้
3. ใช้ตัวกระตุ้น (re-inforcer) ตัวกระตุ้นอาจจะเป็นคำสั่งสั้นๆ เช่น “ใช่” หรือคุณสามารถใช้อุปกรณ์ที่เรียกว่า คลิกเกอร์ ซึ่งเป็นกล่องโลหะเล็กๆ ที่ให้เสียงคลิกเมื่อกด เมื่อใช้ตัวกระตุ้นแล้วจะต้องให้รางวัลตามเสมอ
4. ให้รางวัลที่สุนัขพอใจ รางวัลที่ง่ายและเร็วที่สุดก็คืออาหาร แต่ก็อาจจะเป็นอย่างอื่นได้ เช่นการเล่นเกมโยนของแล้วไปคาบกลับมาให้ การชกเข่า การวางสัตว์เลี้ยงไว้บนไหล่หรือหัว หรือการชมเบาๆ ซึ่งเจ้าของหรือผู้ฝึกควรจะรู้ว่าควรจะให้รางวัลอะไรแก่สุนัขในช่วงเวลานั้น เนื่องจากประเภทของรางวัลจะขึ้นอยู่กับความเหมาะสมและสถานการณ์เช่นกัน เช่นเมื่อฝึกสอนกิจกรรมในสถานที่ที่มีสิ่งรบกวนมาก สุนัขอาจจะไม่สนใจรางวัลที่ให้ตามปกติ จะต้องเปลี่ยนรางวัลเป็นสิ่งที่มันชอบมากกว่านั้นอีก
5. พยายามหลีกเลี่ยงสิ่งรบกวนให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ เมื่อสอนคำสั่งใหม่ๆ จะต้องใช้สถานที่ซึ่งไม่มีอะไรมารบกวน อาจจะเป็นสนามหลังบ้านหรือห้องใดสักห้องในบ้าน แต่เมื่อสุนัขเริ่มเข้าใจและตอบสนองคำสั่งนั้นแล้ว อาจจะฝึกสอนในบริเวณอื่นที่มีสิ่งรบกวนมากขึ้นได้

6. กำหนดให้ชัดเจนว่าสุนัขจะเรียนรู้อะไร ก่อนที่จะเริ่มแต่ละบทเรียน ต้องกำหนดลงไปให้แน่นอนว่า คุณต้องการให้สุนัขเรียนรู้อะไรจากบทเรียนนี้ การสอนหลายคำสั่งเกินไปในบทเรียนเดียวจะทำให้สุนัขสับสน และทำให้กระบวนการเรียนรู้ช้าลง

7. ใช้วิธีการสอนแบบไปทีละขั้นตอน (step-by-step) การสอนสุนัขโดยใช้วิธีไปทีละขั้นนี้ จะทำให้สุนัขเข้าใจคำสั่งได้ชัดเจนมากกว่า ไม่จำเป็นต้องให้สุนัขเข้าใจคำสั่งโดยทันที วิธีนี้จะทำให้สุนัขเรียนรู้ได้เร็วยิ่งขึ้น

8. หยุดเมื่อสุนัขเริ่มสับสน เมื่อสังเกตว่าสุนัขเริ่มจะสับสน (เริ่มจากการค้มพื้น เกาหู หาวหรือนอน แทนที่จะเข้ามาหาหรือนั่งปกติ) อย่าเพิ่งท้อใจหรือคิดว่าสุนัขดื้อ มันแค่ไม่เข้าใจว่าคุณต้องการอะไร ลองหยุดฝึกสักพัก นั่งทบทวนว่าคุณทำอะไรผิดพลาดไป ทำอะไรให้สุนัขสับสน แต่ถ้าคุณยังคือสิ่งที่ฝึกต่อไปหรือโกรธสุนัขของคุณที่ไม่ได้ตั้งใจ จะทำให้สุนัขเกิดความเครียด และความเครียดนี้เองจะเป็นตัวทำให้กระบวนการเรียนรู้ช้าลง สุนัขจะจดจำช่วงเวลาที่ไม่น่าพอใจนี้ และครั้งต่อไปถ้าคุณฝึกคำสั่งเดิม มันก็จะไม่เต็มใจ (หรือกลัว) ที่จะแสดงพฤติกรรมนั้น ดังนั้นจะเป็นการดีที่สุดที่จะหยุดพักช่วงสั้นๆ แล้วค่อยเริ่มใหม่อีกที

9. อย่าใช้วิธีการฝึกสอนที่ก้าวร้าว การกระตุกโซ่ให้แน่น การดึงปลอกคอ การใช้ปลอกคอไฟฟ้า รวมถึงการใช้เสียงตะโกนหรือหวีด และการกระชากคอ เป็นการกระทำอันก้าวร้าวของเจ้าของหรือผู้ฝึกที่ขาดทักษะการฝึกฝน ขาดความเข้าใจในภาษาสุนัข และขาดความอดทนทำกัน การกระทำเหล่านี้จะทำให้สุนัขยอมทำตามคำสั่งในที่สุด แต่เป็นการเรียนรู้เพื่อหลีกเลี่ยงการทำซ้ำอีก จะเกิดเป็นความเครียดสะสม มันจะตื่นตัวอยู่ตลอดเวลาเนื่องจากกลัวเจ้าของหรือผู้ฝึกทำโทษแน่นอนว่าสุนัขจะไม่มีความสุข ไม่มีคามมั่นใจ รวมทั้งไม่เชื่อใจและไม่เคารพเจ้าของหรือผู้ฝึก

การประมาณการเวลาที่จะใช้ในการคลิก (หรือพูดคำว่า “ใช่”) เป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด และการคลิก (พูด “ใช่”) จะต้องตามด้วยรางวัลเสมอ เช่นอาหาร การเล่น หรือการลูบคลำ วิธีนี้เป็นวิธีที่สามารถฝึกสอนคำสั่งพื้นฐานได้ในเวลาสั้น แต่อย่างไรก็ตามความเร็วในการเรียนรู้จะขึ้นอยู่กับสายพันธุ์ และขึ้นอยู่กับสุนัขแต่ละตัวว่ามีประวัติความเป็นมาอย่างไร รวมถึงว่าสุนัขนั้นเคารพและเชื่อใจให้คุณเป็นหัวหน้ามันหรือไม่ เมื่อสุนัขรู้คำสั่งพื้นฐานแล้วคุณสามารถเพิ่มการเรียนรู้แต่ละคำสั่งให้มีการตอบรับที่ชัดเจนและรวดเร็วยิ่งขึ้นได้ แต่ก็ขึ้นกับว่าคุณวางแผนที่จะฝึกสุนัขให้เข้าประกวด หรือต้องการสอนให้สุนัขมีพฤติกรรมที่เหมาะสมเท่านั้น

แบบฝึกหัด

การฝึกคำสั่ง “นั่ง”

การฝึกให้นั่งทำได้สองวิธี วิธีแรกคือทุกครั้งที่คุณนั่ง ไม่ว่าจะที่ไหน ให้คุณออกคำสั่งว่า “นั่ง” แล้วใช้ตัวกระตุ้น และให้รางวัล อีกวิธีคือโดยใช้อาหารชิ้นเล็กๆ หรือ tit-bit ดังแสดงในรูปที่ 1

รูปที่ 1 การสอนคำสั่ง นั่ง

ให้สุนัขอยู่ในตำแหน่งยืน คุณถือ tit-bit (รางวัล) ไว้เหนือหัวของมัน พอสุนัขเอียงจะเอารางวัลนั้น ให้เคลื่อนมือขึ้นช้าๆ และเคลื่อนไปให้พ้นจุดสายตาของสุนัข ปฏิกริยาของสุนัขจะยกหัวขึ้นเพื่อที่จะตามรางวัล และจะทำให้สุนัขอยู่ในท่านั่งโดยอัตโนมัติ พอถึงตรงนี้ให้คุณพูดว่า “ใช่” หรือกดคลิกเสร็จแล้วจึงให้รางวัลนั้น

เมื่อสุนัขเข้าใจว่าต้องมองตามมือของคุณ ให้คุณทำแบบฝึกหัดนี้อีกครั้ง แต่คราวนี้ไม่ต้องมีรางวัลในมือ เมื่อสุนัขนั่งทุกครั้งที่คุณยกมือของคุณเหนือหัวมัน ก็ถึงช่วงที่เริ่มออกคำสั่งได้ คือเมื่อสุนัขอยู่ในท่านั่งแล้ว ให้คุณพูดว่า “นั่ง” แล้วใช้ตัวกระตุ้นตามด้วยรางวัล ถ้าสุนัขทำตามเมื่อคุณสั่งโดยไม่ต้องใช้สัญญาณมือ แสดงว่ามันเข้าใจคำสั่งโดยสมบูรณ์แล้ว

การฝึกคำสั่ง “หมอบ”

คำสั่งหมอบนั้นมีวิธีการฝึกเช่นเดียวกับคำสั่งนั่ง โดยฝึกทุกครั้งเมื่อสุนัขหมอบอยู่แล้ว และทำตามขั้นตอนตามที่อธิบายไว้ใน การฝึกคำสั่งนั่ง ส่วนการฝึกอีกวิธีหนึ่งก็จะคล้ายๆ กับคำสั่งนั่งเช่นเดียวกัน แต่ตอนนี้จะเริ่มจากให้สุนัขอยู่ในท่านั่ง ดังรูปที่ 2

รูปที่ 2 การสอนคำสั่ง หมอบ

ให้คุณถือรางวัลไว้เหนือหัวหรือไว้ตรงหน้าจมูก แล้วค่อยๆ เลื่อนมือลงตรงๆ ซ้ำๆ เมื่อรางวัลถึงพื้นจมูกของสุนัขจะตามมือคุณจนสัมผัสพื้นเช่นเดียวกัน จากนั้นให้เคลื่อนมือไปข้างหน้า สุนัขจะนอนลงเพื่อที่จะเอื้อมถึงรางวัล พอถึงตอนนี้ให้ใช้ตัวกระตุ้นและให้รางวัล เมื่อสุนัขเข้าใจว่าต้องมองตามมือคุณแล้ว ให้ทำซ้ำอีกครั้ง แต่คราวนี้ไม่ต้องมีรางวัลในมือ เมื่อสุนัขนอนลงแล้วให้เอามือชี้ลง แล้วเริ่มออกคำสั่ง โดยพูดว่า “หมอบ” แล้วใช้ตัวกระตุ้นและตามด้วยรางวัล ถ้าสุนัขทำตามเมื่อคุณสั่งโดยไม่ต้องใช้สัญญาณมือ แสดงว่ามันเข้าใจคำสั่งโดยสมบูรณ์แล้ว

การฝึกคำสั่ง “ยืน”

เช่นเดียวกับการฝึกแบบอื่น คือ เราก็สามารถสอนขณะที่สุนัขกำลังยืนอยู่ก็ได้ หรืออีกวิธีอาจจะสอนเมื่อสุนัขกำลังอยู่ในท่านั่ง (ดังรูปที่ 3)

รูปที่ 3 การสอนคำสั่ง ยืน

ให้คุณนั่งกับพื้นชิดกับสุนัขและถือรางวัลด้วยมือข้างเดียวด้านหน้าใกล้จมูกสุนัข อีกมือหนึ่งกดท้องสุนัขเบาๆ พอสุนัขยืนขึ้นแล้วใช้ตัวกระตุ้นและให้รางวัล ให้ทำแบบฝึกหัดนี้เรื่อยๆ จนกว่าสุนัขจะยืนขึ้นเองเมื่อเอามือไว้ด้านหน้าระดับจมูก จึงค่อยเริ่มออกคำสั่งยืน ใช้วิธีการฝึกสอนแบบเดียวกับที่ได้อธิบายไว้ในคำสั่งนั่งและหมอบ

การฝึกคำสั่ง “คอย”

คำสั่ง “คอย” หมายถึง “ให้อยู่ตำแหน่งเดิมที่ส่งครั้งสุดท้ายจนกว่าจะส่งอย่างอื่น” จริงๆ แล้วคำสั่งนี้ค่อนข้างจะเกินความจำเป็นไปบ้าง เพราะปกติแล้วถ้าคุณสั่งให้มัน นั่ง หมอบ หรือยืน สุนัขก็จะอยู่ในตำแหน่งนั้นๆ จนกว่าคุณ จะส่งคำสั่งอื่น

รูปที่ 4 การสอนคำสั่ง คอย

ปกติแล้วเราจะสอนคำสั่งคอยโดยเริ่มจากทำนั่ง เมื่ออยู่ในตำแหน่งนั่ง สุนัขจะสามารถตามคำสั่งและความรู้สึกของคุณได้ดีกว่า ทำให้การฝึกสอนคำสั่งนี้ได้ผลรวดเร็วยิ่งขึ้น

ให้คุณยืนอยู่ชิดตัวสุนัขหรือยืนอยู่ด้านหน้าสุนัขและยกมือขึ้น ดังรูปที่ 4 แล้วพูดคำสั่ง “คอย” หลังจากนั้นอีก 1 วินาที ให้ใช้ตัวกระตุ้นตามด้วยการให้รางวัล เมื่อสุนัขเริ่มเข้าใจให้เพิ่มเวลาเป็น 2,3,5,9,15,30 ฯลฯ วินาที ไปเรื่อยๆ ไม่ต้องรีบร้อน และอาจจะเพิ่มระยะห่างระหว่างตัวคุณกับสุนัขได้ด้วย เริ่มแรกให้ห่างประมาณหนึ่งก้าว และสอง สาม สี่ ก้าวไปเรื่อยๆ รวมทั้งย้ายตำแหน่งไปรอบๆ แต่ยังไม่จำเป็นต้องไปยืนที่ตำแหน่งด้านหลังสุนัขจนกว่ามันจะสามารถตอบสนองคำสั่งได้อย่างชัดเจนแล้วเท่านั้น วิธีการนี้คุณสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้เมื่อสุนัขขอยืนในท่าหมอบหรือทำอื่น ถ้าสุนัขสามารถนั่งคอยได้อย่างน้อยหนึ่งนาทีขึ้นไป ขณะที่คุณไม่ได้อยู่ในสายตา แสดงว่ามันเข้าใจคำสั่งโดยสมบูรณ์แล้ว

การฝึกคำสั่ง “ซิด”

ก่อนจะเริ่มคำสั่ง ซิด คุณควรจะทำให้สุนัขฟังความสนใจที่คุณเสียก่อน ดังรูปที่ 5 เมื่อสุนัขสนใจเต็มที่แล้วให้คุณก้าวไปข้างหน้าหนึ่งก้าว วิธีที่ง่ายที่สุดคือให้สุนัขเห็นรางวัลในมือคุณตลอดเวลา โดยให้วางมือให้สูงประมาณหน้าของคุณ สุนัขส่วนใหญ่จะมองตามมือ (หรือรางวัล) อย่างกระตือรือร้นและเป็นไปโดยอัตโนมัติ เมื่อมันก้าวเท้าใดเท้าหนึ่งไปด้านหน้า ให้คุณใช้ตัวกระตุ้นทันทีตอนนั้นและให้รางวัล อย่างไรก็ตาม ถ้าสุนัขไม่สนใจให้คุณเริ่มใหม่อีกครั้ง แต่คราวนี้เมื่อคุณก้าวไปข้างหน้าให้เรียกชื่อสุนัขหรือเอาของเล่นที่มีเสียงมาเป็นตัวช่วยด้วย

เมื่อสุนัขเริ่มเข้าใจ คุณสามารถเพิ่มจำนวนก้าวมากขึ้นก่อนที่จะใช้ตัวกระตุ้นแล้วให้รางวัล ค่อยๆ ทำไปช้าๆ จนกว่าคุณสามารถทำให้สุนัขก้าวเดินได้อย่างน้อย 15 ก้าว หลังจากนั้นให้เริ่มสอนการหักเลี้ยวตรงมุม ครั้งแรกให้ใช้มุมกลมใหญ่ เมื่อสุนัขทำได้ดีแล้ว สามารถลดมุมให้แคบลงเรื่อยๆ ได้ จนถึง 90 องศา ทั้งการหักมุมทางซ้าย มุมทางขวา รวมถึงการเลี้ยวซ้าย เลี้ยวขวา

รูปที่ 5 การสอนคำสั่งซิด

การฝึกการเรียกให้มานั่งด้านหน้า

แบบฝึกหัดนี้ควรแบ่งเป็นสองตอน คือการเรียกให้มาหา และการนั่งด้านหน้า เมื่อสุนัขทำได้ทั้งสองแบบฝึกหัดแล้วจึงจะนำมารวมกันเป็นบทเดียว

การเรียกให้มาหานั้นสอนได้หลายวิธี เช่น สอนเมื่อสุนัขเดินเข้ามาหาคุณ โดยสมัครใจอยู่แล้ว ไม่ว่ามันต้องการความสนใจ ต้องการอาหาร หรือต้องการเล่น พอเห็นสุนัขมา ให้เรียกชื่อมันและสั่งว่า “มานี่” ด้วยน้ำเสียงที่มีความสุขและตื่นเต้น ทั้งนี้คุณอาจนั่งลงบนพื้นและทำท่าอ้าแขนรับ ดังแสดงในรูปที่ 6 เพื่อให้ดูไม่เป็นการข่มขู่ได้ (โดยเฉพาะสุนัขที่มีความอ่อนไหว รวมถึงลูกสุนัขจะสามารถตอบสนองได้ดีขึ้น) เมื่อสุนัขเข้ามาหาให้คุณใช้ตัวกระตุ้นแล้วให้รางวัล อย่าเพิ่งบังคับสุนัขให้มานั่งข้างหน้าในตอนนี้ แค่มันวิ่งมาหาที่ให้รางวัลได้แล้ว

รูปที่ 6 การเรียกลูกสุนัขให้มาหาขณะนั่งลงกับพื้นและอ้าแขนรับ

อีกวิธีหนึ่งคือเมื่อสุนัขอยู่ในสายจูงและอยู่ในตำแหน่งนั่ง (คอย) หรือตำแหน่งหมอบ (คอย) ณ จุดใดจุดหนึ่งไม่ห่างมากนัก ให้เรียกสุนัข เช่นกันคราวนี้คุณสามารถก้มตัวลง หรือตบมือ ขณะเรียกมันด้วยน้ำเสียงที่มีความสุขและตื่นเต้น วิธีนี้จะทำให้สุนัขได้เรียนรู้ว่าการเข้ามาหาคุณนั้นเป็นความสนุก

การฝึกให้นั่งข้างหน้านั้นจะทำแยกจากการฝึกให้มาหา คำสั่งนี้ให้สุนัขอยู่ในตำแหน่งนั่ง และคุณยืนอยู่ด้านหน้าสุนัข ซึ่งก็จะทำให้สุนัขนั่งอยู่ด้านหน้าคุณ ให้คุณออกคำสั่งอย่างนุ่มนวลว่า “ตรงนี้” หรือ “ข้างหน้า” แล้วใช้ตัวกระตุ้นและให้รางวัล ที่สุนัขนั่งตามที่สั่ง ก่อนที่จะปล่อยมัน เมื่อสุนัขเข้าใจว่าคุณต้องการอะไรจากมันแล้ว คุณสามารถก้าวไปข้างหลังหนึ่งก้าวก่อนจะเรียกให้มันมานั่งข้างหน้า แล้วเพิ่มก้าวเป็น สอง สาม สี่ก้าว ไปเรื่อยๆ ทุกครั้งที่สุนัขทำถูกต้องให้ใช้ตัวกระตุ้นและให้รางวัล

เมื่อสุนัขสามารถทำแบบฝึกหัดทั้งสองได้อย่างดีและทำด้วยความสุข สนุกสนานแล้ว คุณสามารถรวมสองแบบฝึกหัดเข้าเป็นบทเดียวได้ โดยครั้งแรกให้ใช้คำสั่ง “มานี่” และเมื่อสุนัขวิ่งเข้ามาและอยู่ห่างคุณประมาณสามก้าวให้ออกคำสั่ง “ตรงนี้” หรือ “ข้างหน้า” อย่างนุ่มนวล ถ้าเป็นไปตามที่ต้องการและสุนัขนั่งอยู่ด้านหน้าแล้ว ให้ใช้ตัวกระตุ้นและให้รางวัล

รูปที่ 7 การสอนคำสั่งเรียกให้มานั่งด้านหน้า

การฝึกคำสั่ง “อ้อม”

แบบฝึกหัดนี้เป็นภาคต่อของแบบฝึกหัดเรียกให้มาหาหรือให้คาบของมาให้ โดยเริ่มจากเมื่อสุนัขขอยุ่ทำนั่งด้านหน้าคุณ หลังจากเรียกให้มาหา (หรือเมื่อสุนัขคาบอะไรกลับมาให้) จากนั้นสั่งให้สุนัขเดินมาหยุดที่เข่าด้านซ้ายของคุณ โดยการเดินจะเริ่มเดินชิดขาด้านขวา อ้อมไปด้านหลังและไปนั่งให้ไหล่อยู่ติดกับเข่าด้านซ้ายของคุณ ดังแสดงในรูปที่ 8

รูปที่ 8 การสอนคำสั่ง อ้อม

สุนัขอยู่ในตำแหน่งนั่งด้านหน้า และพยายามให้มันเห็นรางวัลในมือข้างขวาของคุณ เคลื่อนมือขวาไปด้านหลังให้สุนัขเดินตามมือคุณ (หรือจริงๆ แล้วตามรางวัล) เมื่อมือของคุณอ้อมไปถึงด้านหลังให้เปลี่ยนรางวัลไปอยู่ในมือซ้าย ให้สุนัขตามไปด้านซ้ายและสั่งให้นั่ง ตามด้วยตัวกระตุ้นและให้รางวัล เมื่อสุนัขเข้าใจกลเม็ดนี้แล้ว ก็ให้ออกคำสั่ง “อ้อม” ตอนที่คุณเริ่มนำด้วยมือขวา แต่จะใช้ตัวกระตุ้นและให้รางวัลเมื่อสุนัขขอยุ่ในทำนั่งชิดด้านซ้ายของคุณแล้วเท่านั้น

ขอให้โชคดีและสนุกกับการฝึกสุนัขของคุณนะคะ!